

Hallintovaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöönpanoa koskevista täydentävistä menettelysäännöistä

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöönpanoa koskevista täydentävistä menettelysäännöistä (U 37/2023 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Amanda Mäkelä, oikeusministeriö
- tietosuojavaltuutettu Anu Talus, Tietosuojavaltuutetun toimisto
- ylitarkastaja Nina Jokela, Tietosuojavaltuutetun toimisto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ahvenanmaan maakunnan hallitus

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Komissio on heinäkuussa 2023 antanut ehdotuksensa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä yleisen tietosuoja-asetuksen, täytäntöönpanoa koskevista täydentävistä menettelysäännöistä (COM(2023) 348 final). Asetusehdotuksen tarkoituksena on harmonisoida jäsenvaltioiden tietosuojavalvontaviranomaisten yhteistyömenettelyjä rajat ylittävissä tapauksissa. Säännökset koskevat muun muassa valitusten tekemistä ja käsittelyä, valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä, hallinnollisiin asiakirjoihin pääsyä, valvontaviranomaisten kiistanratkaisumenettelyä sekä kiireellistä menettelyä. Asetusehdotuksella ei ehdoteta muutoksia yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelyyn, vaan ehdotus täydentää yleistä tietosuoja-asetusta täsmällisemmillä yhteistyömenettelyillä koskevilla menettelysäännöillä. Asetusehdotus ei myös-

Valiokunnan lausunto HaVL 12/2023 vp

kään lähtökohtaisesti aiheuta muutostarpeita kansalliseen lainsäädäntöön, koska asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto katsoo, että vahvalla tietosuojasääntelyllä on tärkeä rooli henkilötietojen suojan toteutumisessa ja sisämarkkinoiden tehokkaassa toiminnassa. Jäsenvaltioiden valvontaviranomaisten välinen yhteistyö on tärkeää, jotta voidaan varmistaa yleisen tietosuoja-asetuksen tulkintojen ja henkilötietojen suojan toteutuminen yhdenmukaisesti EU:ssa.

Valtioneuvosto pitää komission laatiman asetusehdotuksen tavoitteita parantaa valvontaviranomaisten välistä yhteistyötä rajat ylittävissä tapauksissa sekä varmistaa valittajalle ja tutkinnan kohteena oleville asianmukaiset menettelylliset oikeudet pääasiallisesti kannatettavina. Valtioneuvosto pitää tarkoituksenmukaisena, että yleistä tietosuoja-asetusta täydentävät menettelysäännöt valvontaviranomaisten yhteistyö- ja yhdenmukaisuusmekanismien toiminnasta rajattaisiin koskemaan ainoastaan rajat ylittäviä tapauksia. Valituksen tekijöiden ja tutkinnan kohteena olevien menettelyllisten oikeuksien varmistamiseksi on tärkeää, että nyt ehdotettavaa asetusta sovellettaisiin sekä valitukseen perustuvissa, että viran puolesta käynnistettävissä tapauksissa. Jatkovalmistelussa on kuitenkin syytä arvioida, onko nyt ehdotettu yksityiskohtainen menettelysääntely kaikilta osin tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Huomiota tulee kiinnittää lisäksi sääntelyn selkeyteen ja täsmällisyyteen, ja esimerkiksi selventää ehdotetun sovintoratkaisun oikeudellinen asema.

Uusien määritelmien osalta tulee varmistaa, että ne ovat riittävän selkeitä ja johdonmukaisia, huomioiden myös niiden suhde kansallisesti hallintoasioissa käytettäviin määritelmiin. Jatkovalmistelun aikana on arvioitava huolellisesti ehdotettujen määräaikojen mahdolliset vaikutukset Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintaan sekä myös laajemmat heijastevaikutukset kansallisiin menettelyihin.

Jatkovalmistelussa tulee pyrkiä siihen, ettei asian vireille saattamisen edellytykset, kuten valituslomakkeen käyttöönotto, vaikeuta viranomaisessa asiointia kohtuuttomasti ja että asetus jättää valvontaviranomaiselle riittävästi harkintavaltaa huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä, kun se tutkii valituksia.

Jatkovalmistelussa on huolehdittava, että ehdotetulla sääntelyllä ei luoda valvontaviranomaisten toiminnalle hallinnollisesti liian raskasta ja kansallisen hallintomenettelyn näkökulmasta poikkeuksellisen laajaa kuulemisvelvoitetta. Jatkovalmistelun yhteydessä on syytä arvioida, pitäisikö säännöksiin sisällyttää erityisesti yksinkertaisten asioiden osalta valvontaviranomaisille harkintavaltaa arvioida, milloin ja millä tavalla osapuolien kuuleminen on asian eri vaiheissa tarpeen asian riittäväksi ja asianmukaiseksi selvittämiseksi ja osapuolten menettelyllisten oikeuksien varmistamiseksi.

Edelleen on syytä arvioida asetusehdotuksen luottamuksellisten tietojen suojaamista koskevia säännöksiä kokonaisuudessaan suhteessa kansalliseen julkisuuslainsäädäntöön ja pyrkiä varmistamaan, ettei ehdotuksella olisi perusoikeuksia kaventavaa vaikutusta asiakirjajulkisuuteen, erityisesti asianosaisjulkisuuteen.

Valiokunnan lausunto HaVL 12/2023 vp

Valtioneuvosto kannattaa tietosuojavalvontaviranomaisten rajat ylittävien menettelyiden sujuvoittamista. Samalla on tärkeää, että ehdotuksesta seuraavat työvaiheet jäsenvaltioiden valvontaviranomaisille ja EDPB:lle eivät aiheuta tarpeettomasti lisätyötä. Edelleen on tärkeää varmistaa, että täsmällisemmät menettelysäännöt tosiasiallisesti edistävät rajat ylittäviä menettelyjä. Jatkovalmistelussa tulee arvioida tarkemmin, minkälaisia taloudellisia vaikutuksia ja lisätyömäärää ehdotuksesta ja siinä säädettävistä uusista menettelyvaiheista aiheutuisi Tietosuojavaltuutetun toimistolle. Mahdollisesta kansallisesta lisärahoituksesta päätetään julkisen talouden suunnitelmia ja valtion talousarvioita koskevissa päätöksentekoprosesseissa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Komission asetusehdotuksessa (COM(2023) 348 final) on kyse jäsenvaltioiden tietosuojavalvontaviranomaisten yhteistyömenettelyjen harmonisoinnista rajat ylittävissä tapauksissa eli tilanteissa, joilla on merkitystä luonnollisille henkilöille useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa. Päätaivoitteina on sujuvoittaa ja tehostaa valvontaviranomaisten yhteistyömenettelyjä sekä varmistaa valituksen tekijöille ja tutkinnan kohteena oleville asianmukaiset menettelylliset oikeudet.

Hallintovaliokunta pitää asetusehdotuksen tavoitteita kannatettavina. Viranomaisten välisen yhteistyön lisääminen rajat ylittävissä asioissa ja tiedon oikea-aikainen jakaminen yhteistyömenettelyyn osallistuville on tärkeää. Valiokunta toteaa, että toimivan yhteistyön ja yhteisten menettelyjen merkitys korostuu erityisesti sellaisissa tapauksissa, joilla on laaja vaikutus rekisteröityihin ETA-alueella.

Valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että ehdotettu sääntely on mahdollisimman selkeää ja täsmällistä. Asetusehdotusta on tältä osin vielä kehitettävä. Valtioneuvoston kannan tavoin valiokunta katsoo, että asetusehdotuksen luottamuksellisten tietojen suojaamista koskevia säännöksiä on syytä arvioida kokonaisuudessaan suhteessa kansalliseen julkisuuslainsäädäntöön, erityisesti asianosaisjulkisuuteen.

Valiokunta tuo esiin, että hallinnollisen taakan lisääminen viranomaiselle ei yleensä edistä prosessien joustavuutta. Jos valvontaviranomaisille säädetään liian ehdottomia ja yksityiskohtaisia prosessuaalisia lisävelvoitteita, asetuksen tavoitteet voivat jäädä toteutumatta. Valiokunta korostaa, että sääntelystä ei pidä muodostua suhteettoman raskasta hallintoa. Samalla valiokunta katsoo, että jatkovalmistelussa on syytä arvioida, onko ehdotettu yksityiskohtainen menettelysääntely tavoitteiden saavuttamiseksi kaikilta osin tarpeen.

Hallintovaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan tarpeesta arvioida tarkemmin resurssitarve. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtioneuvoston kannassa on huomioitu kansalliselle valvontaviranomaiselle ja Euroopan tietosuojaneuvostolle asetusehdotuksesta aiheutuva lisätyömäärä, jotta asetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Hallintovaliokunta ilmoittaa,

Valiokunnan lausunto HaVL 12/2023 vp

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 13.10.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Mauri Peltokangas ps
varapuheenjohtaja Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Juha Hänninen kok
jäsen Rami Lehtinen ps
jäsen Laura Meriluoto vas
jäsen Mira Nieminen ps
jäsen Saku Nikkanen sd
jäsen Eemeli Peltonen sd
jäsen Joakim Vigelius ps
jäsen Sofia Virta vihr
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Sanna Helopuro